

**ŠTÁTNY OBLASTNÝ ARCHÍV
V KOŠICIACH**

**JOZEF VÝROSTKO
osobný fond**

(18⁶⁰) 19²⁸ - 1999

I n v e n t á r

**Mgr. Štefan Eliáš
Košice 2000**

Gymnaziálny profesor Jozef Výrostko sa narodil dňa 26. 3. 1916 v Poľove (Košiciach) ako syn roľníka Jána Výrostka. Rímskokatolícku ľudovú školu v Poľove navštevoval v rokoch 1922 – 1928. Potom pokračoval v školskej dochádzke na Československom štátnom reálnom gymnáziu v Košiciach. Maturoval v roku 1936 a ihneď sa zapísal za poslucháča Právnickej fakulty UK v Bratislave. Z tejto fakulty ale začiatkom roku 1937 prestúpil na Filozofickú fakultu UK v Bratislave, kde zotrval až do okupácie Košíc horthyovským Maďarskom.

V zmenených politických pomeroch pokračoval potom od marca 1939 na Filozofickej fakulte Univerzity Petra Pázmánya v Budapešti. V roku 1942 tam získal diplom profesora jazyka anglického a slovenského.

V slovenskom menšinovom hnutí a antifašistickom hnutí sa agilne zapájal do všemožných akcií a po oslobodení Košíc spolu so Samuelom Pačenovským vybudoval II. štátne gymnázium v Košiciach, kde aj vyučoval.

V januári 1946 sa oženil s Máriou Filčákovou, učiteľkou a dcérou hlavného dielovedúceho železorudných baní v Rožňave. Školstvo po roku 1948 neopustil, ba aj po dosiahnutí dôchodkového veku nadalej vyučoval slovenčinu. Príležitosť k tomu dostal na košickom leteckom učilišti v osemdesiatych rokoch.

Ako učiteľ ovládajúci maďarčinu bol pridelený k mladým maďarským pilotom, ktorí si ho veľmi vážili.

Posledné roky života už ale neprežíval s jasnou myslou. Depresiu neprekonal a vo veku 83 rokov 10. 5. 1999 zomrel v Košiciach, kde bol aj pochovaný.

Štátny oblastný archív v Košiciach získal jeho osobný fond roku 1990. Vtedy ho Ohodnocovacia komisia Odboru archívnicstva MV ŽP SSR odkúpila od pôvodcu. Žiaľ, je to však iba zlomok osobného fondu gymnaziálneho profesora anglického jazyka a slovenčiny. Za dlhé roky jeho košického účinkovania bolo toho rozhodne viac, ale sa skoro nič neodložilo. Pán profesor s možnosťou odovzdania svojej pozostalosti do archívnej starostlivosti ani nepočítal. Podujal sa na to až na prehováranie. Avšak aj v jeho rozsahom malom fonde sú také dokumenty, ktoré budú zaujímať budúcich bádateľov – slovenčinárov aj historikov.

Archívna štruktúra je nasledujúca:

1. Osobné dokumenty prof. Jozefa Výrostka.
2. Osobné dokumenty manželky Márie.

3. Osobné dokumenty svokra Jána Filčáka (Miškoviča).
4. Práce profesora Jozefa Výrostka.
5. Korešpondencia J. Výrostka.
6. Varia.

Archívny fond je uložený v 4 archívnych škatuliach.

Časové rozpäťie archívneho materiálu je (1810) 1916 – 1999. Sú to prevažne dokumenty z XX. storočia. Iba málo z nich prekračuje rok 1900, no aj to málo je veľmi zaujímavé. Myslíme najmä na starý slovenský rukopis z košického Huštáku, ktorý povie veľa o znalosti slovenčiny u starých Košičanov aj poverách a deformovanej nábožnosti.

Inventárnu jednotkou v tomto fonde je obyčajne každá vecná skupina. K podrobnejšiemu diferencovaniu bolo nutné pristúpiť u korešpondencie J. Výrostka, kde každý súbor jedného odosielateľa tvorí inventárnu jednotku. Poradie listov a dopisníc je očíslované. Uvedený je celkový počet zachovaných jednotiek a taktiež roky, v ktorých sa odohrával korešpondenčný styk s konkrétnou osobou. Ak mali listy prílohy textové, fotografické alebo iné, celý súbor ostal spolu. Nič sa nepreradovalo inam.

Spisy boli pred inventarizáciou v rámci každej vecnej skupiny očíslované. Uložené sú v chronologickom slede. K ich bádateľskému využívaniu je nutný okrem slovenčiny a češtiny ešte aj jazyk maďarský.

Celý sprístupnený fond J. Výrostka možno výborne využiť pre regionálne dejiny, pre história slovenského jazyka, pre dejiny školstva a sociálnych pomery na východnom Slovensku.

K inventáru boli vypracované tri samostatné registre – osobný, miestny a vecný. Čísla v registroch odkazujú na inventárne čísla. Bádateľ, ktorý si chce vyžiadať niektorý dokument, musí presne udať na žiadanke v študovni archívu inventárnu jednotku a číslo spisu, resp. škatule.

Vytriedenie a usporiadanie osobného fondu vykonal a inventár vypracoval Mgr. Štefan Eliáš, odborný radca Štátneho oblastného archívu v Košiciach v roku 2000.

Zoznam použitých skratiek

MLR	-	Maďarská ľudová republika
ROH	-	revolučné odborové hnutie
UK	-	Univerzita Komenského

**Zoznam
použitej literatúry**

Základné pravidlá pre prácu s archívnym materiálom,
Bratislava 1958

Ochrana, sprístupňovanie a využívanie archívnych dokumentov,
Bratislava 1988

Registratúra ŠOBA Košice

1. Osobné dokumenty profesora Jozefa Výrostka

1	1928 - 1999	1-142	1
Vysokoškolský index riadneho poslucháča Univerzity Komenského v Bratislave Jozefa Výrostka (1), overená maďarská kópia indexu z Univerzity Komenského (2), vysokoškolský index riadneho poslucháča Univerzity Petra Pázmánya v Budapešti (3), domovský list J. Výrostka (4), oslobodenie od školného na gymnáziu (6), gymnaziálne vysvedčenia (7-10, 12-16, 18-26), vysvedčenie o majetkových pomeroch (11, 13, 17, 28), maturitné vysvedčenie (27), legitimácia Spolku slovenských vysokoškolákov v Maďarsku (68), vysokoškolský diplom (72), žiadosť J. Výrostka o zamestnanie na slovenskej obchodnej škole v Košiciach (75), umiestenka na meštianku do Sobraniec (76, 77), umiestenka na obchodnú školu do Košíc (78), služobná prísaha (79, 84), árijské dokumenty J. Výrostka (82), oslobodenie od vojenskej služby (83), preverenie J. Výrostka (89), platový výmer (90, 92, 105), krátky životopis (96), osobný výkaz (112), diplom absolventa Krajskej odborovej školy ROH (115), pripomienky J. Výrostka k výuke slovenského jazyka u maďarských poslucháčov leteckého učilišťa v Košiciach (141), parte J. Výrostka (142).			

2. Osobné dokumenty manželky

2	1917-1977	1-66	1
Vysvedčenie o majetkových pomeroch (2), platový výmer (5, 8, 29, 36), vysvedčenie o absolvovaní preškolovacieho kurzu učiteľov r. 1939 (11), kvalifikačný list učiteľky (20), osvedčenie o politickej spoľahlivosti (24, 27), služobný výkaz (28, 31), preloženie za vychovávateľku (44), šetrenie doby zamestnania (59), návrh na preskúmanie rozhodnutia o dôchodku (62), vysvetlenie v dôchodkovej veci (66).			

3. Osobné dokumenty svokra Jána Filčáka (Miškoviča)

3	1887-1953	1-190	2
Pracovná knižka (1), vysvedčenie z ľudovej školy v Zlatej Idke (2), vysvedčenie z baníckeho učilišťa (4), prijatie do zamestnania u železorudných baní (7), platové dekréty (8, 9, 10, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 24, 31, 33, 40), služobná prísaha (11), tabuľka služobných pôžitkov vedenia železorudných baní v Rožňave (27), preloženie do Tisovca (32), krátke životopisy (34), domovský list (46), penzionovanie (56), svedectvo chudoby (57), rodinný výkaz (61), žiadosť o započítanie nestabilnej doby do výmeru dôchodku (74, 75), zamestnanie u Roľníckej vzájomnej pokladnice v Rožňave (81), zníženie penzie (93), odvolanie proti zníženiu (94), vysvedčenie o zamestnaní v rokoch 1929-1936 u Roľníckej vzájomnej pokladnice v Rožňave (96), legitimácia (132), maďarské štátne občianstvo (139), árijské dokumenty (140), prestahovanie do Košíc (164), výmer o zvýšení starobného dôchodku (176), žiadosť o vydanie československého štátneho občianstva (183), osvedčenie o československom štátnom občianstve (184), prehlásenie o výchove troch detí (189), kniha výdavkov domácnosti Jána Filčáka v troch zväzkoch 1936 – 1952 (190).			

4. Práce profesora Jozefa Výrostka

4	1940-1987	1-15	3
Vplyv Aranyov na Rázusa (1), O prvých dňoch Spolku slovenských vysokoškolákov v Maďarsku (2), Ako sa rodil Spolok slovenských vysokoškolákov v Maďarsku (3), Kolegyne a kolegovia ... (4), Milí naši zlatomanželia ... (5), Vážení prítomní, milá študujúca mládež ... (6), Milá študujúca mládež ... (7), Drahé naše ženy, milé kolegyne (8), Milé naše ženy (9), Vážení a milí hostia ... (10), Milá naša mládež ... (11), body prejavu na tému „triedny učiteľ“ (12), body prejavu k 28. marcu (13), Zoči voči smrti (14), Vznik a ráz angličtiny ... (15).			

5. Korešpondencia Jozefa Výrostka

5	Michal Čorej – kanadský Slovák 1 1	nedatované	3
6	Dukličcovci 2 1	1984	3
7	Mike Dzugan – kanadský Slovák 3 4	1978 – 1980	3
8	Guildfordovci z Kanady 4 2	1979	3
9	Anton Harčar – katolícky kňaz 5 2	1987 – 1988	3
10	Anonym (nepodpísané) 6 1	1984	3
11	Michal Korekes – vojenský pridelenec MĽR 7 1	1987	3
12	Jozef Krauze 8 2	1984 – 1988	3
13	Kuriánnovci 9 1	1980	3
14	Ján Melich – slavista 10 5	1942 – 1954	3
15	Jozef Oulehla 11 8	1980 – 1988	3
16	Ján Roňdoš – kanadský Slovák 12 1	1982	3
17	Ružičkovci 13 2	1987 – 1988	3

18	Anna Selecká 14 1	1988	3
19	M. Simko – kanadský Slovák 15 1	1982	3
20	Alexander Szlávik 16 3	1938 – 1939	3
21	Dezső Szűcs 17 1	1979	3
22	Rodina Švecova 18 1	1988	3
23	Imrich Výrostko – brat 19 2	1974 – 1984	3
24	Mary Výrostko – švagríná 20 2	1982	3
25	Pavol Výrostko – bratranec v Kanade 21 6	1970 – 1980	3
26	František Štein – inžinier 22 1	1977	3
	Prílohou tohto listu sú gumová pečiatka Spolku slovenských vysokoškolákov v Maďarsku, stanovy, zoznam členov, tlačivá a zápisnica spolku.		

6. Varia

27	1810-1985	1-10	4
	Publikácia Jána Hvozdíka: „Psychologický rozbor školských neúspechov žiakov“ s dedikáciou (1), publikácia Jozefa Štefanoviča: „Učiteľ a žiak“ s dedikáciou (2), publikácia o maďarskej armáde s dedikáciou (3), medaila vojsk MLR (4), jubilejná medaila 1918 – 1968 (5), medaila s erbom Revúcej (6), publikácia: „Povest“ o krásnej Ilke“ s pečiatkou kníhkupectva Júliusa Kustru (7), zoznam čle-		

nov včelárskeho spolku Košíc a okolia z roku 1945 (8), rukopisná publikácia z roku 1810 „Velmy pobožne vzdichany svateho Krištofora“ (9), staré portrétne fotografie z fotoateliéru Baker Alajos – Banská Štiavnica, Medek R. – Budapest, Andrássy László – Rimavská Sobota, Várady – Debrecen, Goszleth István – Budapest (10).

OSOBNÝ REGISTER

Andrássy László	27
Arany János	4
Baker Alajos	27
Čorej Michal	5
Dukličovci	6
Dzugan Mike	7
Filčák Ján	3
Goszleth István	27
Guidfordovci	8
Harčar Anton	9
Hvozdík Ján	27
Kerekes Michal	11
Krauze Jozef	12
Kuriánnovci	13
Kustra Július	27
Medek R.	27
Melich Ján	14
Oulehla Jozef	15
Rázus Martin	4
Roňdoš Ján	16
Ružičkovci	17
Selecká Anna	18
Simko M.	19
Szlávik Alexander	20
Szűcs Dezső	21
Štefanovič Jozef	27

Štein František	26
Švecova – rodina	22
Várady	27
Výrostko Imrich	23
Výrostko Jozef	1, 4, 5 – 26
Výrostko Pavol	25

MIESTNY REGISTER

Banská Štiavnica	27
Bratislava	1
Budapest, Maďarsko	1, 27
Debrecen, Maďarsko	27
Kanada	5, 7, 8, 16, 19, 25
Košice	1, 3, 27
Maďarsko	1, 4
Revúca	27
Rimavská Sobota	27
Rožňava	3
Sobrance	1
Tisovec, okres Rimavská Sobota	3
Zlatá Idka, okres Košice-okolie	3

VECNÝ REGISTER

bane železorudné	3
dekréty platové	3
deti - prehlásenie o výchove	3
diplom vysokoškolský	1
dokumenty árijské	1, 2
dôchodok starobný	3
fotografie ateliérové	27
index vysokoškolský	1
kniha výdavkov domácnosti	3
kníkupectvo J. Kustru	27
knižka pracovná	3
kópia indexu	1
korešpondencia J. Výrostka	5- 26
kvalifikačný list	2
list domovský	1, 2
medaile	27
odborová škola – absolvovanie	1
oslobodenie od vojenčiny	1
parte J. Výrostka	1
penzionovanie	3
pomery majetkové	1, 2
práce J. Výrostka	4
preškolovací kurz	2

roľnícka vzájomná pokladnica	3
rozhodnutie o dôchodku – preskúmanie	2
slovenský rukopis – starý	27
spoľahlivosť politická	2
Spolok slovenských vysokoškolákov v Maďarsku	1, 4, 26
spolok včelársky – zoznam členov	27
svedectvo chudoby	3
štátne občianstvo	3
škолнé - oslobodenie	1
učilište letecké	1
Univerzita Komenského	1
Univerzita P. Pázmánya	1
varia	27
vojská MĽR	27
výkaz osobný	1
výkaz rodinný	3
výkaz služobný	2
výmer platový	1, 2
vysvedčenie	
- banícke	3
- gymnaziálne	1
- maturitné	1
- z ľudovej školy	3
životopis	1, 3

O B S A H

ÚVOD

str. 1

Zoznam použitých skratiek
Zoznam použitej literatúry

str. 4

str. 5

INVENTÁR

JOZEF VÝROSTKO – osobný fond (1810) 1916 - 1999

1. Osobné dokumenty J. Výrostka. str. 7
2. Osobné dokumenty manželky Márie. str. 7
3. Osobné dokumenty svokra Jána Filčáka (Miškoviča). str. 8
4. Práce profesora J. Výrostka. str. 8
5. Korešpondencia J. Výrostka. str. 9
6. Varia str. 10

REGISTRE

Osobný register	str. 13
Miestny register	str. 15
Vecný register	str. 16

Názov archívu: Štátny oblastný archív v Košiciach
Názov fondu: Jozef Výrostko
Značka fondu: JVK
Typ pomôcky: inventár 28
Časový rozsah: (18⁶⁰) 1916 – 1999
Miesto uloženia fondu: Košice, Bačíkova 1
Počet inventárnych jednotiek: 27
Počet evidenčných jednotiek: 4
Stav ku dňu: 31. 12. 2000
Fond usporiadal: Mgr. Štefan Eliáš
Inventár zostavil: Mgr. Štefan Eliáš
Počet strán: 18
Počet exemplárov: 4
Prepísala: Miriam Miklošová
Zaviazala: Kníhviazačská dielňa ŠOBA v Prešove

Inventár schválil: JUDr. Ladislav Ružička
riaditeľ ŠOBA Košice